

Sorø, og at det er Skinsfyge mod hans Medveilere, der leder ham til at blive en ivrig Forsvarer af Sorø Akademis Midler; thi skjøndt den ærede Rigsdagsmand (Høgsbro) selv erkjendte igaar, at Sorø sandsynligvis maatte faae en Underbalance, og at man for at fyldestgjøre de Fordringer, som vare stillede, maatte komme til at angribe Capitalen, saa kan han idag, da det gaaer ud paa hans Døblingsidee, at fyldestgjøre Tanken om at skaffe en Folkeoplysning tilveie, ikke mere modstaae, saa taber han Rødvægten og hengiver sig som en Elsker til sin Elskerinde. Lad Sorø gaae til grunde, siger han, lad det ødelægge sig, naar det kun ødelægges sig for mit Formaal; — der var vel en vis Overvindelse forbunden dermed, det lagde jeg nok Mærke til — men modstaae kunde han ikke. — Sorø Akademi har den besynderlige Egenkab, at naar man taler om det, kommer man til at tale om alle mulige Ting i hele Landet. Alle stille sig lige overfor Sorø Akademi, og Alle hugge med Næb og Klør ind i dets Rjød for at rive et Stykke til sig. — Og nu i dette Dieblis stæer det i det fortryllende Navn „Folkeoplysning, Folkeunderviisning“. Man er ilde stædt, saasnart dette Ord kommer frem; man veed næsten ikke, om man tør udtale sin Tanke, eller om man tans skal vige tilbage og underkaste sig Fortryllesen. Det er næsten farligt at møde den; thi det kunde jo let see ud, som om man vilde fornægte Dnsket om Folkeoplysning og Folkeunderviisning. — Nei, Folkeoplysning og Folkeunderviisning, de gaae ikke ud af den Slags Skoler, de gaae i det Hele taget ikke ud af Skoler; de gaae ud af det borgerlige Liv, de gaae ud af den Følelse, enhver Mand har, at han er Borger i Staten. Skulde de kunne komme til at gaae ud af Skolerne, saa maatte det være paa den Maade, at Skoleinspæktorerne gif bort i den Overfømmelse, som er fremkommen ved den Slags Instituter, og at Communen, ved selv at opstæ Skolerne, fik Kjærlighed for Folkeopdragelse, Folkeunderviisning og Folkeliv, ved Følelsen af, at den selv umiddelbart bidrog dertil. Men at besætte en Inspektor for at blive af med en Provst o. s. fr., det leder ikke til Folkeoplysning og Folkeunderviisning. Jeg begriber meget godt, at naar

man seer hen til den Maade, hvorpaa vi bidrage til Oplysningen i det Hele gjennem Statens Midler, og man istedetfor at lade Folk raade sig selv, griber Drengen i 10—12 Aars Alderen, for at hæve ham paa Latinitetens Binger og føde ham, saalænge han lever — saa begriber jeg, at man kan blive vildledet og tro, at der maa gjøres noget lignende for alle Andre. Det er Feilen, at Forholdet er, som det er, og den maae vi søge at rette. Men Rom kunde ikke bygges paa een Dag, og vi kunne heller ikke blive af med disse fordærlige Anstalter paa een Dag; men derfor maae vi dog ikke i Kampen med dem skabe noget andet, der er ligesaa fordærligt. Bøndehøstskolen i denne Form er ikke andet end en uheldig Rivaliseren med alle andre Slags Høstskoler. Lader os arbejde løs paa at faae alle disse mange Statskoler væk, lad de Folk, som nu gjøre sig en Metier af at drive Handel med Underviisning, lad dem faae Plads som andre Bøvere og Haandværkere til at drive deres Haandtering, saa ville vi faae Underviisningsinstituter over hele Landet; lad Underviisningen blive en fri Haandtering for disse Folk, og lad ikke Staten spille dem i Kortene ved selv at holde og drive den Slags Anstalter, saa vil Underviisningen blive almindelig udbredt. Det, der forhindrer dette, er, at disse Folk ikke frit kunne søge deres Brød; de blive forfærget paa enkelte Steder, og derved paffes de saaledes sammen, at Underviisningen ikke kan udbrede sig. Sæg dog Mærke til, hvilke Folk det er, der skaffe Midlerne tilveie; det er de samme Folk, der skaffe Midler til, at Staten bestaaer; hver Skilling, der gives ud paa denne Maade for Statens Regning, have de givet ud af deres egne Bømmer ind i Statens, — hvorfor da ikke ligesaa godt give det umiddelbart? Vi ere netop i den uheldige Stilling i dette Dieblis; at i Forhold til den Indtægt, Folket har i de forskellige Classer, tages der for Meget ud af dets Bømme til et uforstandigt ordnet offentlig Væsen. Der maa komme et bedre Forhold tilveie mellem det, som Bindfæbeligheden maa give til Staten, og det, hver Mand maa beholde for sig selv; og gjennem det, han beholder for sig selv, maa han mere og mere, ved sin egen selvstændige Virksomhed, komme